

Original Article

The Viewpoints of Student-teachers of Farhangian University on Educational Ethics in the Academic Environments

Alireza Badeleh^{1*}, Reza Saki²

1. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, University of Farhangian, Gorgan, Iran.

(Corresponding Author) Email: Alireza.Badeleh@gmail.com

2. Associate professor, Department of Educational Sciences, Shahid Rajaei University, Tehran, Iran

Received: 5 Nov 2017 Accepted: 14 Mar 2018

Abstract

Background and Aim: In the structure of higher education, adherence to ethical standards by teachers, adornment with ethical virtues and the transfer of moral values to the students have been of great importance. This research was conducted to explain the viewpoints of student-teachers of Farhangian University of Golestan province about educational ethics in the learning environments in the academic year of 2017-2018.

Materials and Methods: In this qualitative study, individual interviews were conducted with 20 students-teachers studying at Farhangian University of Golestan Province, who were selected by purposeful sampling. The semi-structured interviews were used to obtain the data. For data analysis, the inductive content analysis method was used. The students' verbal consent was obtained for participation in the study.

Findings: 220 primary codes were extracted from the interviews and after reviewing and summarizing them, four main concepts were obtained: "observance of the class dignity by the teacher in the educational environment", "observance of the teacher's dignity in the classroom", "observance of the moral norms and standards of education" and "Preserving the dignity of the classroom by students".

Conclusion: Morality in the higher education determines the professional responsibilities of both teachers and students in the educational environments, and is one of the effective aspects in proving moral norms in their actions and character. Considering the perspective of the teachers as role models, fostering moral virtues is recommended in addition to observing moral norms.

Keywords: Educational Ethics; Moral Virtue; Academic Environments; Student-Teachers

Please cite this article as: Badeleh AR, Saki R. The Viewpoints of Student-teachers of Farhangian University on Educational Ethics in the Academic Environments. *Bioethics Journal* 2018; 8(27): 7-18.

دیدگاه‌های دانشجو - معلمان دانشگاه فرهنگیان درباره اخلاق آموزشی در محیط‌های علمی

علیرضا بادله^{۱*}، رضا ساکی^۲

۱. استادیار، گروه علوم تربیتی، پردیس آیت‌الله خامنه‌ای، دانشگاه فرهنگیان گرگان، گرگان، ایران. (نویسنده مسؤول)

Email: Alireza.Badeleh@gmail.com

۲. دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید رجایی، تهران، ایران.

دریافت: ۱۳۹۶/۸/۱۴ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۲/۲۳

چکیده

زمینه و هدف: در ساختار آموزش عالی، رعایت استانداردهای اخلاقی توسط اساتید، آراستگی به فضایل اخلاقی و انتقال ارزش‌های اخلاقی به دانشجویان اهمیت فراوانی داده شده است. این تحقیق با هدف تبیین دیدگاه‌ها و تجربیات دانشجو - معلمان، دانشگاه فرهنگیان استان گلستان از اخلاق تحصیلی در محیط آموزشی در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ انجام شده است.

مواد و روش‌ها: در این پژوهش کیفی، مصاحبه‌های فردی با ۲۰ نفر از دانشجو - معلمان، شاغل به تحصیل در دانشگاه فرهنگیان استان گلستان که به روش هدفمند انتخاب شدند، صورت گرفت. برای به دست آوردن داده‌ها از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و برای تحلیل داده‌ها، از روش تحلیل محتوای استقرایی استفاده شد. رضایت کلامی دانشجویان برای مشارکت در مطالعه کسب گردید.

یافته‌ها: ۲۲۰ کد اولیه از مصاحبه‌ها استخراج شد و پس از مرور و خلاصه‌سازی آن‌ها، چهار مفهوم اصلی از تحلیل داده‌ها به دست آمد: «رعایت شئون کلاس از جانب استاد در محیط آموزشی»، «رعایت شأن استاد در کلاس درس»، «رعایت هنجارها و استانداردهای آموزشی» و «حفظ شأن کلاس درس توسط دانشجویان».

نتیجه‌گیری: اخلاق در آموزش عالی تعیین‌کننده مسؤولیت‌های حرفه‌ای استاد و دانشجو در محیط آموزشی و یکی از ابعاد تأثیرگذار در ثبات هنجارهای اخلاقی در رفتار و منش آن‌ها است. نظر به این که در حوزه رعایت هنجارهای اخلاقی در آموزش، نگاه دانشجو - معلمان به اساتید، نگاهی الگوبردارانه است، پرورش فضایل اخلاقی علاوه بر رعایت هنجارهای اخلاقی ناظر به اعمال توصیه می‌گردد.

واژگان کلیدی: اخلاق تحصیلی؛ فضایل اخلاقی؛ محیط آموزشی؛ دانشجو - معلم

مقدمه

امروزه کاروان معرفت بشری با سرعتی حیرت‌آور به پیش می‌تازد، پرده‌های جهل را کنار می‌زند و افق‌های نوینی را فراروی بشر قرار می‌دهد. به همین سبب، یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های عصر ما، انفجار اطلاعات است. در این عصر، ارتباط مستقیمی میان تولید علم و زیست شرافت‌مندانه وجود دارد. «دانشی نظام‌مند که به الگوهای رفتار ارتباطی درون شخصی، بین شخصی و برون شخصی بر مبنای اراده و عقل می‌پردازد و مبتنی بر رعایت حقوق طرفین ارتباط است» (۱). برخی اخلاقیات را به معنای خلق‌و‌خو و رفتار عادت‌شده، در نظر گرفته‌اند که از حسن و قبح رفتار بحث می‌کند (۲). آموزش عالی برای بروز مشکلات اخلاقی، شرایط مناسبی دارد و اخلاق در همه زمینه‌ها و فعالیت‌های آموزش عالی کاربرد دارد (۳). از وظایف قانونی و مسؤولیت‌های حرفه‌ای مؤسسات فراتر می‌رود و به مسائل چالش‌انگیزی توجه می‌کند (۴). در سال‌های اخیر، رویه خاصی در دانشگاه‌ها به نام موضوعات اخلاقی مانند سرقت ادبی، بی‌حرمتی، عدم توجه به دانشجویان و مادی‌شدن بیش از اندازه آموزش عالی پیش آمده که سبب شده است، قوانین تدوین‌شده نتواند پاسخگوی مشکلات موجود باشد. در این حالت، راهنماهای اخلاقی در دانشگاه‌ها در برابر این تنش‌ها، راه‌گشا خواهد بود (۳). بدون تردید ارزش‌های اخلاقی، سهم قابل توجهی در جهت‌دهی رفتارهای انسان دارند. یکی از عرصه‌هایی که معیار و ارزش‌های اخلاقی نقش غیر قابل انکاری در تصمیم‌گیری‌ها و رفتار نهایی افراد ایفا می‌کنند، عرصه تحصیل علم و دانش است (۵). اخلاق در تدریس، شامل در نظر گرفتن موضوعات مربوط به تنبیه و تشویق و مدیریت رفتار، فرایندهای مربوط به نظم، آزادی اخلاقی، حقوقی و مسؤولیت‌ها، استقلال فکری و قابلیت اعتماد است (۲). اخلاق و تدریس به طور ذاتی، چنان درهم تنیده‌اند که از دیرباز، اصحاب دانش و نظام آموزشی کشور بر مجموعه رفتارهای انسانی، فکری، روحی، روانی، اقتصادی و اجتماعی تأکید کرده‌اند. بنابراین رابطه دانشجو - معلم نمادی از توسعه فرهنگ مبتنی بر اخلاقیات و مظهر صفات متمایز و ویژگی‌های برتر انسانی به شمار می‌آید. دانشجو - معلمان در دانشگاه

فرهنگیان علاوه بر مهارت‌های لازم در رشته‌ی تخصصی خود، ملزم به رعایت استانداردهای متعالی اخلاقی، اجتماعی و فردی در محیط تحصیلی می‌باشند. رعایت اخلاق تحصیلی از نگاه رعایت احترام به شأن استاد در دانشگاه و شأن دانشجو از طرف اساتید در اجرای ضوابط و ارزش‌های اخلاقی مرتبط به آموزش و یادگیری، تضمین‌کننده سلامت جامعه خواهد بود و در آینده منجر به تعهد به قوانین و آداب مدنی، مسؤولیت‌پذیری، همکاری، وظیفه‌شناسی، وفاداری، صداقت و درستی، احترام به قانون، احترام به خود و دیگران خواهد شد. دانشگاه فرهنگیان با هدف آموزش تربیت‌محور، به منظور پرورش معلمانی آراسته به موازین اخلاقی و دانش حرفه‌ای تأسیس گردید. شرایط خاص این دانشگاه به دلایل مختلف از جمله شبانه‌روزی‌بودن، یادگیری اخلاق‌مدار، احترام به مقام استاد و همکلاسی‌ها و... زمینه‌گسترش این اخلاق را فراهم می‌سازد. در چنین جایگاهی چگونگی رعایت اصول اخلاق تحصیلی یا عدم رعایت آن اهمیت ویژه‌ای می‌یابد. در این بستر با توجه به درجه اهمیت دانشگاه فرهنگیان، فرد اعمال و اقدامات خود را بر اساس ارزش‌های اخلاقی نظیر صداقت، تلاش، عدم سوء استفاده از دیگران، انجام رفتارهای خدایسندانه و رعایت احترام به دیگران انجام می‌دهد. با توجه به تحقیقاتی که در این زمینه صورت گرفته، از موضوع اخلاق تحصیلی در محیط‌های دانشگاهی غفلت شده است. به طور کلی، اخلاق تحصیلی در آموزش عالی، تعیین‌کننده مسؤولیت‌های حرفه‌ای یک استاد در تدریس و آموزش و نیز یکی از ابعاد تأثیرگذار در نهادینه‌کردن رویکردهای اخلاقی در رفتار حرفه‌ای دانشجویان است که باعث تقویت و بالندگی محیط آموزش عالی و افزایش تعهد استاد نسبت به دانشجو و بالعکس می‌شود. از جمله اخلاق غیر محترمانه که به شدت، یاددهی و یادگیری را در محیط آموزشی مختل می‌کند و اغلب منجر به ایجاد تناقض و هیجان بین استاد و دانشجو می‌گردد، «رفتار و منش غیر مؤدبانه در کلام و رفتار است که می‌تواند روی محیط تدریس تأثیر گذارد» (۶-۹). اگر مدرسان بدون رعایت اخلاق تحصیلی یا یادگیری اخلاق‌مدارانه وارد دانشگاه فرهنگیان شوند، به طور طبیعی در حین کار با دانشجو - معلمان این منش انتقال داده

۴- ترسیم شبکه مضامین (همگونی درونی و فقدان همگونی بیرونی)؛

۵- تحلیل شبکه مضامین؛

۶- تعیین مضامین اصلی برای افزایش مقبولیت و اعتماد داده‌ها، از تخصیص زمان کافی برای جمع‌آوری داده‌ها، حسن ارتباط با مشارکت‌کنندگان و انجام مصاحبه در مکان‌های انتخاب‌شده توسط مشارکت‌کنندگان، استفاده شد. به منظور تأیید اعتبار محتوی، دست نوشته‌های پیاده‌شده از نوار و کدهای استخراج شده توسط مشارکت‌کنندگان و همکاران دیگر طرح، مورد بازخوانی قرار گرفته و در جلسات مشترک، نظرات جمع‌بندی شد. جهت محاسبه قابلیت «اعتماد» از روش هولستی (Method Holsti) استفاده شد (۱۰). برای این کار، ۱۵٪ از مصاحبه‌ها توسط یکی از اساتید تعلیم و تربیت آشنا به حوزه روش تحقیق کیفی مجدداً مورد کدگذاری قرار گرفت و درصد توافق ۸۴٪ محاسبه گردید.

ملاحظات اخلاقی

پس از اخذ مجوز اجرا از رییس دانشگاه و معاون آموزشی دانشگاه فرهنگیان، اهداف تحقیق برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و پس از کسب رضایت کلامی آن‌ها، نسبت به مصاحبه و ضبط آن انجام شد. همچنین آزادی مشارکت‌کنندگان برای شرکت در پژوهش یا خروج از آن، محرمانه بودن اطلاعات مد نظر قرار گرفت.

یافته‌ها

میانگین سنی مشارکت‌کنندگان بین ۲۰ تا ۲۲ سال بود. ۲۲۰ کد اولیه از مصاحبه‌ها استخراج شد و پس از مرور و خلاصه‌سازی و طبقه‌بندی آن‌ها، ۴ مفهوم اصلی به شرح ذیل استخراج شد.

۱- مفهوم اول: «رعایت شئون کلاس از جانب استاد در محیط آموزشی»

دانشجو - معلمان روی این مفهوم، بسیار تأکید داشتند، زیرا این موضوع، دغدغه بسیاری از دانشجویان بوده است. آن‌ها علاوه بر تأکید بر کامل بودن کادر هیأت‌علمی دانشگاه،

می‌شود. آشنایی با اصول و ضوابط اخلاق تحصیلی در محیط آموزش عالی یکی از راه‌های مؤثر برآوردن نیازهای دانشجویان و بهبود کیفیت کلی آموزش است. از الزامات اخلاقی رعایت اخلاق تحصیلی در محیط آموزشی دانشگاه فرهنگیان، می‌توان به مواردی چون ارج نهادن به مقام استاد در محیط آموزش، حفظ شأن کلاس درس، احترام دانشجویان نسبت به یکدیگر و یادگیری اخلاق مدارانه اشاره کرد. نگرانی‌های روزافزون در مورد از بین رفتن حریم اخلاقی در مؤسسات آموزش عالی باعث به چالش کشیده شدن بسیاری از فعالیت‌های آن می‌گردد. در نتیجه ارزیابی فعالیت‌های آموزش عالی از حیث توجه به مسائل اخلاقی، مفید و مطلوب به نظر می‌رسد و شاید بتوان از طریق تدوین نشانه‌های اخلاقی و ارزیابی اساتید، دانشجویان و مدیران آموزش عالی براساس آن نشانه‌ها، مانع بسیاری از مسائل مغایر با اخلاق حرفه‌ای گردید. از این رو مطالعه حاضر با هدف تعیین دیدگاه‌ها و تجربیات دانشجو - معلمان شاغل به تحصیل در دانشگاه فرهنگیان در زمینه اخلاق تحصیلی در محیط‌های آموزشی انجام شده است.

مواد و روش‌ها

با توجه به توانایی و تأثیر مثبت روش‌های کیفی در شناسایی مؤلفه‌های مربوط به تحقیق، این پژوهش کیفی به روش تحلیل محتوی استقرایی انجام شده است. معیارهای ورود به مطالعه، دانشجویان ترم آخر مقطع کارشناسی، شاغل به تحصیل در دانشگاه فرهنگیان گرگان و تمایل به مشارکت در پژوهش بوده است. برای گردآوری داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته انجام شد. مصاحبه با تعداد ۲۰ نفر از دانشجو - معلمان دختر و پسر شاغل به تحصیل در دانشگاه فرهنگیان گرگان که به صورت هدفمند انتخاب شدند، انجام شد. مصاحبه‌ها تا زمان اشباع داده‌ها، ادامه یافت. هر مصاحبه بین ۳۰ تا ۶۰ دقیقه به طول انجامید. فرآیند تحلیل با استفاده از روش تحلیل محتوی استقرایی به شرح زیر صورت گرفت:

۱- آشنایی با داده‌ها (مطالعه مکرر داده‌ها)؛

۲- ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری؛

۳- جستجو و شناخت مضامین (پالایش بیشتر مضامین)؛

شروع ترم باید رزومه علمی اساتید را در اختیار دانشجو - معلم قرار بده تا دانشجو، استاد مربوطه را از لحاظ فکری و علمی بهتر بشناسد... رعایت همه این موارد باعث تقویت انگیزه ما دانشجو - معلمان میشه و به دنبال آن، اخلاق تحصیلی و حرفه‌ای رعایت میشه...»

دانشجو - معلم دختر شماره ۳: «وقتی می‌تونم بگم استاد، اخلاق تحصیلی را رعایت می‌کند که برای وقت ۳۰ نفر دانشجو، ارزش قائل بشه، یعنی همیشه با تأخیر وارد کلاس نشه. وقتی می‌تونیم با اقتدار بگوییم «استادی اخلاق تحصیلی را رعایت می‌کند» که برای کلاس خود برنامه مشخص و منظمی (طرح درس) داشته باشد. با ظاهری آراسته و مرتب در کلاس حاضر بشه؛ این استاد در نهایت، ارزشیابی با معیار منطقی خواهد داشت که در بیشتر مواقع این‌گونه بوده است ...»

دانشجو - معلم دختر شماره ۴: «به نظر من، استاد در هنگام تدریس، اگر به‌گونه‌ای عمل کند که تنها خودش متکلم وحده نباشد، شأن کلاس را رعایت کرده است؛ این یعنی اساتید، قبل از این‌که وارد کلاس درس شوند، از جهت علمی خوب گزینش شده‌اند... دانشجو در زمان تدریس استاد به خودش اجازه صحبت کردن با هم‌کلاسی را نمیده، دانشجو به خودش اجازه نمیده بپهوده از کلاس بیرون بره. همه این‌ها یعنی اساتید در محیط آموزشی، اخلاق تحصیلی را رعایت می‌کنند.»

۲- مفهوم دوم: رعایت شأن استاد در کلاس درس

دانشجویان این مضمون را با پاسخ‌های متفاوت بیان کردند. موارد ذیل از جمله نظرات مهم دانشجویان در این باره است: «بیان و کلام مؤدبانه با استاد، سلام و احوالپرسی محترمانه دانشجویان با اساتید، حتی در محیط خارج دانشگاه، نگاه استاد به دانشجو به عنوان دانشجو - معلم و همکار، سلام کردن به استاد در غیر از محیط آموزشی، برخاستن دانشجویان برای استاد هنگام ورود به کلاس، داشتن ظاهر مناسب و رعایت شأن استاد خانم.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۱: «شأن استاد وقتی رعایت می‌شود که به دوستان خود آموزش دهیم با ظاهری مناسب وارد کلاس شوند. اگر برای استاد خود ارزش قائل هستید، سر

بر عدم استفاده زیاد از مدعوین در آموزش و تدریس نیز اشاره نمودند. به اعتقاد آنان، این عمل سبب عدم احساس مسؤلیت در اساتید مدعو خواهد شد. به عبارت دیگر سیستم ارزشیابی اساتید در کثوت هیأت‌علمی، دقیق‌تر و با برنامه‌تر انجام خواهد شد. به همین دلیل دانشجو - معلمان بر مواردی چون «متخصص بودن اساتید در واحد مربوطه»، «با برنامه‌بودن استاد در کلاس درس»، «پاسخگویی به سؤالات دانشجویان» و «مدیریت صحیح کلاس»، «احترام اساتید به قومیت‌ها»، «عدم تأخیر استاد هنگام ورود به کلاس» و «متکلم وحده نبودن استاد و استفاده از روش مشارکتی» تأکید کردند.

دانشجو - معلم پسر شماره ۲: «اگر در دانشگاه، استادی

با تعصب گزینش شود، ممکنه بعضی مواقع به قومیت‌ها بی‌احترامی بکنه... در هیچ واحد درسی استاد نباید در طول ترم به جای تدریس واحد مورد نظر، برای دانشجویان داستان زندگی‌اش را از ابتدا تا انتها تعریف بکنه که نتیجه‌اش تدریس نشدن واحد درسیه... اساتید نباید دیر سر کلاس درس حاضر بشن، باید وقت دانشجو و جایگاه کلاس برای آن‌ها ارزش داشته باشه... استاد نباید با خستگی سر کلاس درس حاضر بشه، پوشش او باید مناسب کلاس باشه. این عمل استاد باعث میشه دانشجویان دل‌زده نشن... بعضی از دانشجویان روحیه پرسشگری دارند و در این کار واقعاً قصد و منظور خاصی ندارند. استاد از نحوه گفتمان آن‌ها نباید فکر کنه دانشجویان قصد آزار او رو دارند، برای همین نباید از اونا کینه به دل بگیره... زمانی که استاد قادر به تشکیل کلاس نیست، نه تنها باید به آموزش دانشگاه اطلاع دهد، بلکه باید تلفن همراهش هم در دسترس باشه تا دانشجویان از تشکیل نشدن کلاس مطلع شوند...»

دانشجو - معلم پسر شماره ۴: «ما دانشجو - معلمانی

هستیم که در آینده‌ای نزدیک وارد مدارس می‌شویم و خودمان در مقام معلم باید تدریس کنیم؛ اساتید برای ما بهترین الگو هستند. خوشبختانه همه آن‌ها با پوششی مناسب و رفتار باوقار خود، دید ما را نسبت به الگوسازی از آن‌ها روشن‌تر می‌سازند... همه اساتید باید در تدریس واحد درسی‌شان متخصص باشند... به نظر من بخش آموزش، قبل از

شد، طوری که من، احساس حقارت در این کلاس داشتم. اصلاً شأن کلاس و استاد رعایت نشد...»

دانشجو - معلم دختر شماره ۸: «در کلاس ما پیش آمده، گاهی اوقات اگر استادی، یک کلمه‌ای انگلیسی را خوب تلفظ نکرده باشد، دانشجویان آن را برجسته نکرده و احترام گذاشتند، مثلاً یکی از اساتید تکیه‌کلام «اوهوم» داشته، اما دانشجویان به استاد احترام گذاشته و هیچ وقت او را تمسخر نکردند... در این هفته اکثر دانشجویان تمرین اساتید را کامل انجام دادند و استاد با خوشحالی اعلام رضایت کردند. این یعنی اخلاق تحصیلی در محیط آموزشی...»

دانشجو - معلم دختر شماره ۹: «در کلاس امروز، وقتی استاد داشت تدریس می‌کرد، دانشجویان اصلاً با هم صحبت نمی‌کردند. این رفتار مناسب باعث شد که هم تمرکز استاد بهم نخوره و هم دانشجویان درس را بهتر بفهمند... وقتی استاد برای دانشجویان احترام قائل بشه و به آن‌ها اجازه بده تا برای انجام کارهای ضروری چند دقیقه‌ای از کلاس بیرون بروند، همه از کلاس بیرون نمیرن؛ این یعنی احترام به شأن استاد و کلاس درس... در واقع استاد و دانشجویان درک متقابل دارند؛ رفتاری از آن‌ها سر می‌زنه که باعث میشه دیدگاه اساتید نسبت به بقیه دانشجویانی که در آینده می‌خواهند معلم بشن نیز دیدگاه مثبتی باشه...»

۳- مفهوم سوم: «رعایت هنجارها و استانداردهای آموزشی»

در این مضمون، دانشجو - معلمان اشاره جدی به محتوای دروس داشتند. این‌که اساتید و دانشجویان چقدر به اخلاق در یادگیری محتوا اهمیت می‌دهند. مهم‌ترین نظرات آن‌ها در این زمینه عبارت بود از: به روز بودن اساتید در مسائل علمی... اساتید و دانشجویان دانشگاه فرهنگیان، اخلاق‌مدار هستند نه احساس‌مدار... مناسب بودن سرفصل‌ها برای واحدهای درسی...، کاربردی بودن واحدهای درسی...، استفاده کم‌تر استاد از روش کنفرانس و ارائه توسط دانشجو...، به کارگیری وظایف عملکردی در دوره‌های کارورزی...، توجه به روش تدریس خوب اساتید (درس پژوهی)...

وقت و قبل از استاد در کلاس حاضر شوید، وضعیت نشستن مناسب را در کلاس بیاموزید؛ وقتی با استاد صحبت می‌کنید به صورت طلبکارانه و با صدای بلند و دور از ادب نباشد... همچنین از طرف مسؤولین اجرایی نیز شأن اساتید رعایت شود، مثلاً من شاهد بودم در سالن غذاخوری اساتید، با احترام به استاد غذا تقدیم شده بود...»

دانشجو - معلم پسر شماره ۵: «شأن استاد وقتی رعایت می‌شود که دانشجو قبل از استاد در کلاس حضور داشته باشد و موقع ورود استاد، از جا بلند شود. هیچ‌گاه به بهانه‌های مختلف از ورود به کلاس سر باز زنن و فقط جهت حضور و غیاب در کلاس حاضر نباشن... این یعنی من فقط به احترام استاد و رعایت شأن او و یادگیری واحد مربوطه فکر می‌کنم. من اعتقاد دارم هیچ‌گاه دانشجویان از انعطاف اساتید سوء استفاده نمی‌کنن و نسبت به رعایت قوانین کلاس دقیق‌تر می‌شوند، این‌گونه شأن استاد زیر سؤال برده نمی‌شود.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۲: «من فکر می‌کنم بعضی از دانشجویان، شأن استاد رو در کلاس با رفتاری کودکانه پایین میارن. اگر استاد مربوطه واکنش نشون نمی‌ده، نه این‌که نمی‌بینن، بلکه برای شما دانشجوی جوان ارزش قائل است. نمی‌خواد تذکر بده یا دائم تکرار کنه که شأن کلاس پایین بیاد. به طور مثال کلاس‌هایی که صبح زود شروع میشه، دانشجویان نباید با تأخیر حاضر بشن، در حالی که استاد از جایی که مسیرش از دانشگاه دورتر است، نسبت به دانشجویی که فاصله خوابگاهش تا دانشگاه چند قدم بیشتر نیست، زودتر و به موقع در دانشگاه حاضر می‌شه. این موارد یعنی عدم رعایت اخلاق تحصیلی در محیط آموزشی...»

دانشجو - معلم دختر شماره ۶: «دانشجویان باید توجه ویژه‌ای به ورود استاد در کلاس داشته باشن، مثلاً هنگام ورود استاد، به احترام او برخیزند... با برنامه‌ریزی مناسب، همه کلاس‌ها در زمان مناسبی از روز برگزار می‌شود و باعث دل‌زدگی و بی‌حوصلگی دانشجویان نمی‌شود. یک بار دانشجو به سبب بی‌حوصلگی، رفتار ناشایستی انجام داد که استاد ازش خواست از کلاس بیرون برود. جو بسیار بدی در کلاس حاکم

دانشجو - معلم پسر شماره ۲: «معمولاً در طول ترم، هیچ یک از اساتید ما، خسته و بی‌حوصله وارد کلاس درس نمی‌شوند. به همین دلیل، پتانسیل و شرایط لازم را برای تدریس دارند؛ در نتیجه با سپردن کار تدریس به دانشجویان، فقط نظاره‌گر نیستند و همیشه برای کلاسشون برنامه دارن... به نظر من اساتید ما توی کلاس درس به دانشجو آزادی بیان می‌دهند تا به راحتی عقایدش را بگوید و انتقاد نماید؛ استاد نیز با انعطاف‌پذیری درست، او را راهنمایی می‌کند. اگر استادی آزادی بیان به دانشجو ندهد، پس قطعاً انتقادپذیر نیست و نمی‌تواند راهنمای خوبی برای هدایت دانشجویان در مباحث علمی باشد؛ من اینو اخلاقی‌ترین مورد در محیط آموزشی می‌دانم...»

دانشجو - معلم پسر شماره ۵: «من با جدیت می‌گویم در دوره‌های کارورزی، اکثر دانشجویان توانستیم چیزهای جدیدی را بیاموزیم، چون اساتید ما برنامه عملی از ما خواستند، پس تسلط کافی در مسائل تخصصی کارورزی دارند... چون ما دانشجو - معلمان در آینده نزدیک وارد کلاس درس می‌شویم و آنجا به شدت به تجربه عملی در این واحد درسی نیاز داریم. کار عملی در کلاس و دوره‌های کارورزی، آمادگی لازم در ما ایجاد کرده... در دانشگاه فرهنگیان در بخش آموزش، واقعاً اخلاق حرفه‌ای معلمی رعایت می‌شود.»

دانشجو معلم دختر شماره ۱: «چیزی که بنده در این چند سال در دانشگاه فرهنگیان دیده‌ام، اساتید و دانشجویان اخلاق‌مدار هستند نه احساس‌مدار... بیشتر به کیفیت اهمیت می‌دهند تا کمیت... به ظرفیت‌های یادگیری در دانشجویان توجه ویژه‌ای می‌شود، مثلاً برای من اتفاق افتاده که سؤال از استاد پرسیده‌ام و ایشان گفتند: الان آمادگی ندارم. من بعدها فراموش کردم که از استاد دوباره بپرسم، ولی چند جلسه بعد، اون موضوع رو خود استاد یادآوری کرده و توضیح دادن؛ این مسأله برای من تجربه‌ای شد که چقدر یک استاد می‌تواند برای سؤال دانشجو ارزش قائل شود...»

دانشجو - معلم دختر شماره ۵: «اگر در دانشگاه فرهنگیان، بین استاد و دانشجو - معلم رابطه‌ای صمیمی برقرار نشه، من چگونه می‌تونم این رفتار را تمرین کنم و یاد بگیرم تا

فردا وقتی خودم معلم شدم، با دانش‌آموزانم صمیمی باشم؟ پس این رفتار دو طرفه باید باشه... ما دانشجو - معلمان دانشگاه فرهنگیان، از دانشجویان نخبه بوده‌ایم و امکانات این دانشگاه با سطح توقعات ما تناسب نداره. وقتی استادی برای معرفی کتب منابع، صرفاً اصرار می‌کنه که از کتاب خودش برای منبع درسی سرفصل پیشنهادی دانشگاه استفاده بشه و منابع دست اول را معرفی نکنه، یعنی اخلاق علمی را رعایت نمی‌کنه... مسأله مهمی که هر ترم ما با آن مواجه هستیم، داشتن اساتید متفاوت با مدرک کارشناسی ارشد است. نداشتن هیأت‌علمی به تعداد کافی و ثابت یکی از مشکلات دانشگاه ماست. اساتید باید به صورت دائم در دانشگاه حضور داشته باشند تا بتوانیم از تجربیات آن‌ها بهره ببریم؛ این یعنی دانشگاه فرهنگیان اخلاق تحصیلی را رعایت نمی‌کنه...»

۴- مفهوم چهارم: «حفظ شأن کلاس درس»

در این بخش چون دانشجویان در آینده‌ای نزدیک، خود در شغل معلم، اداره‌کننده کلاس خواهند بود، به موارد متنوعی اشاره کرده‌اند. از جمله حضور به موقع دانشجو در کلاس درس، توجه به تفاوت‌های فردی در کلاس، داشتن طرح و برنامه منظم درسی در همه لحظه‌های کلاس. آنان همچنین در این بخش به احترام به قوانین کلاس، رعایت حرمت کلاس، قرارگرفتن کلاس در وضعیت ایده‌آل برای ایجاد تمرکز لازم تأکید کرده‌اند.

دانشجو - معلم دختر شماره ۵: «من فکر می‌کنم وقتی استاد در کلاس درس از روش متکلم وحده استفاده نکنه و شیوه مشارکتی داشته باشه، شأن کلاس را رعایت می‌کنه... استاد در کلاس ما برای بیرون رفتن دانشجو، حد و حدود تعیین نمی‌کنه و شرایط دانشجو را در نظر می‌گیره. بعضی مواقع، دانشجو در شرایطی است که نیاز به بیرون رفتن داره. این برخورد استاد باعث میشه دانشجو احساس مسوولیت داشته باشه.»

دانشجو - معلم دختر شماره ۶: «به نظرم شأن کلاس

به سه چیز بستگی داره: اول: همیشه کلاس پاکیزه و تمیزی داشته باشیم و دانشجویان نسبت به استفاده و نگهداری وسایل موجود در کلاس مانند اسپیلیت، تابلوی هوشمند و ویدئو

بحث

در این مطالعه که با هدف تبیین اخلاق تحصیلی در محیط آموزشی از دیدگاه دانشجو - معلمان دانشگاه فرهنگیان انجام گردید، نتایج به صورت دسته‌بندی شده در چهار مفهوم کلی پدیدار شد: رعایت شئون کلاس از جانب استاد، رعایت شأن استاد در کلاس درس، رعایت هنجارها و استانداردهای آموزشی و حفظ شأن کلاس توسط دانشجوین که از بین چهار مفهوم کلی، مهم‌ترین مفهومی که دانشجوین در مصاحبه‌ها به آن اشاره داشتند، «رعایت شأن استاد در کلاس درس» بوده است. در همین باب: خداوند در کتاب آسمانی قرآن کریم، صاحبان دانش را بالاتر از سایر طبقات قرار داده است و امتیاز آنان را نسبت به سایر افراد چنین بازگو می‌کند: «ای پیامبر بگو آیا کسانی که می‌دانند با کسانی که نمی‌دانند برابر هستند؟ صرفاً دانشمندان هستند که تفاوت عظیم این دو گروه را درک می‌کنند» (۱۱).

در مطالعه‌ای که حسینی‌نژاد و همکاران در سال ۱۳۹۴ ش. در دانشگاه علوم پزشکی انجام دادند نیز، نتایج نشان داده است که دانشجوین، محیط دانشگاه را جایگاهی همراه با احترام ویژه می‌دانند. کلاس در نگاه آنان یک مکان مقدس است که از شأن بالایی برخوردار است و رعایت احترام به استاد و دانشجو، پرهیز از بطالت، درس خواندن و سختکوشی را از نمودهای اخلاقیات دانسته‌اند (۱۲). همچنین علیرضا مطلبی‌فرد و همکاران (۱۳۹۰ ش.) در تحقیقی نشان داده‌اند که بر اساس دیدگاه دانشجوین، اساتید برای انجام یک تدریس اخلاقی باید به هشت مؤلفه کارآمدی در ارائه محتوا، کارآمدی آموزشی، تعامل حرفه‌ای، کمک به رشد حرفه‌ای دانشجوین، فضای بحث مناسب، احترام به همکاران، احترام به کلاس و ارزشیابی مناسب توجه نمایند (۱۳).

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، دانشجو - معلم اگر به این نکات مهم توجه نکند و تجربیات لازم را در کلاس درس نزد استادش نیاموزد، قطعاً نمی‌تواند خود در مقام معلم در کلاس درس، رسالت اصلی خویش را که همانا نقش انبیاست، به انجام رساند. معمولاً بعضی از اساتید با تجربه در دانشگاه، گاهی رفتاری مغایر شأن را مشاهده می‌کنند، ولی به خاطر

پرزکتور بی‌توجه نباشن؛ دوم: اساتید از ابزار الکترونیکی مثل تابلوی هوشمند حتماً استفاده کنن تا ما یاد بگیریم، آن‌ها باید از ادبیات سلیس و روان بهره ببرن تا ما دانشجویان هم بتوانیم آن اصطلاحات را در کلاس به کار ببریم... سوم: مسؤولین دانشگاه هم باید در به روز نگه‌داشتن وسایل و امکانات مورد نیاز کلاس کوشا باشن تا استاد در حین تدریس با مشکلی مواجه نشه. این سه مورد از مواردی هستند که عدم توجه به هر یک باعث میشه شأن کلاس رعایت نشه...»

دانشجو معلم دختر شماره ۹: «در دانشگاه ما، اساتید

در ورود به کلاس تأخیر نداشته باشن و به موقع در کلاس حاضر شوند... اگر بنا به دلایلی کلاسی تشکیل نشود، باید به بخش آموزش اطلاع بده و در زمان مناسب کلاس جبرانی برگزار بشه. استاد من در هنگام ارائه درس توسط دانشجوین، دیگران را به تمرکز و انتقاد از ارائه‌کننده درس، تشویق می‌کنه؛ این یعنی شأن کلاس درس رعایت نمیشه...»

دانشجو - معلم پسر شماره ۳: «من به عنوان یک

دانشجو - معلم در کلاس درس، بعضی مواقع حرکتی از دانشجوین می‌بینم که واقعاً شأن کلاس رو پایین میارن، مثلاً وقتی استاد داره تدریس می‌کنه، دانشجو نباید استاد رو مضحکه کنه. چند روز پیش، استادی در حال نوشتن مطلبی روی تابلو بود، یک دانشجو با انجام حرکات نادرست، بقیه دانشجوین را می‌خندوند، من خیلی ناراحت شدم. در پایان کلاس رفتم و براش توضیح دادم که کارش خوب نبود، ولی قبول نکرد... این یعنی رعایت نکردن شأن کلاس درس.»

دانشجو - معلم پسر شماره ۵: «تو کلاس درس کاملاً

طبیعی است که بین دانشجوین نزاع علمی پیش بیاد، اما باید حقوق همکلاسی‌ام را رعایت کنم و بحث‌های کلاس رو به داخل محیط خوابگاه نکشونم تا بین دانشجوین، مشکل قومی و قبیله‌ای پیش نیاد. این واقعاً خوب نیست... من به عنوان یک دانشجو، باید حقوق دیگر دانشجوین را رعایت کنم و اجازه صحبت کردن به همه همکلاسی‌های خودمو بدم، همیشه من، تو کلاس حرف برای گفتن دارم، اما اجازه میدم بقیه حرفشونو بززن، ولی بعضی وقت‌ها دوستانم رعایت نمی‌کنن؛ این به نظر من رعایت نکردن حرمت کلاسه...»

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به عدم تمایل به ارائه نظرات واقعی توسط برخی دانشجویان اشاره نمود. از این رو پیشنهاد می‌گردد چنین پژوهشی در سطح وسیع‌تر و با بررسی شاخص‌های «جزئی‌تر و دقیق‌تر» اخلاق آموزشی به صورت کمی و کیفی در دانشگاه فرهنگیان و سایر دانشگاه‌ها، انجام گردد.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش، منظور از اخلاق در محیط تحصیلی به معنای اخلاق در آموزش عالی است که تعیین‌کننده مسؤولیت‌های حرفه‌ای استاد و دانشجو در محیط آموزشی و یکی از ابعاد تأثیرگذار در رعایت هنجارهای اخلاقی در رفتار و منش آن‌هاست. بر اساس نتایج تحقیق می‌توان ادعا کرد که رعایت مؤلفه‌های اخلاقی در تدریس توسط اساتید، باعث اثربخشی فرایند آموزش و یادگیری می‌گردد. نظر به این که در حوزه رعایت هنجارهای اخلاقی در آموزش، نگاه دانشجو - معلمان به اساتید، نگاهی الگوبردارانه است، پرورش فضایل اخلاقی علاوه بر رعایت هنجارهای اخلاقی ناظر به اعمال توصیه می‌گردد.

بنابراین لازم است دانشگاه هنگام جذب اساتید مدعو به معیارهای اخلاق حرفه‌ای توجه ویژه نماید. همچنین در طول دوره خدمت با برگزاری کارگاه‌های آموزشی سعی در بهبود صلاحیت‌ها و مهارت‌های تدریس اساتید و به‌روز نگاه‌داشتن آن‌ها از نظر تسلط بر موضوع تدریس کند. این امر برای دانشگاه فرهنگیان بسیار حائز اهمیت است، چرا که دنیای آموزش‌های نوین و یادگیری، دائم در حال تغییر است. با توجه به پیشرفت روزافزون تکنولوژی، اگر اساتید با فناوری اطلاعات در کلاس درس و مهارت‌های رایانه‌ای آشنا شوند و به شیوه‌های اطلاع‌یابی از اینترنت و جستجوی اطلاعات تخصصی و روش‌های جدید که منطبق با معیارهای روز است، آگاهی یابند، در تقویت یادگیری دانشجویان، تأثیرگذار خواهد بود. پیشنهاد می‌شود کمیته توانمندسازی آموزش اعضای هیأت‌علمی دانشگاه با هدف ارزشیابی دوره‌ای و منظم اساتید

حفظ احترام خویش و رعایت شأن کلاس درس، این‌گونه رفتارها را نادیده می‌گیرند تا واکنش بدی از دانشجو سر نزنند. از بین مفاهیم به دست‌آمده مفهوم دیگری که بسیار بارز و نمایان بود، مفهوم «رعایت شئون کلاس از جانب استاد» است که انتظار دانشجویان، ترغیب به تفکر، نقد و استقبال از پرسش‌های آنان بوده است. بزرگان تعلیم و تربیت بر این باورند که نباید اندیشه‌ها را به دانشجو تزریق کرد، بلکه رسالت استاد آن است که چگونه اندیشیدن را به فراگیران بیاموزد، به تفاوت‌های فردی (پذیرش هویت شخصی دانشجو) توجه کند؛ از تبعیض، عقده‌گشایی و خصومت شخصی به خاطر روحیه پرسشگری دانشجو پرهیز نماید و با علم، دانایی و تجربه خویش، روحیه امیدبخشی و توکل‌آفرینی را ایجاد کند. در واقع این رفتارها، موفقیت‌های آینده همراه با بیان فراز و نشیب‌های علم‌آموزی، واقع‌بینی و رغبت‌افزایی دانشجو را در پی خواهد داشت.

مفهوم دیگری که دانشجو - معلمان به لحاظ جایگاه شغلی بدان تأکید داشتند، «رعایت هنجارها و استانداردهای آموزشی» بوده است. این موضوع یکی از ابعاد تأثیرگذار در نهادینه‌کردن هنجارهای اخلاقی در رفتار و شخصیت اساتید (فضایل اخلاقی) می‌باشد. در مطالعه ضیایی و همکاران که در سال تحصیلی ۱۳۸۳ ش. با موضوع بررسی ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند انجام شد، نتیجه گرفته شد که رعایت استانداردهای آموزشی در کلاس درس و بهبود آموزش یک شاخص ارزشمند برای اعضای هیأت علمی از نظر دانشجویان می‌باشد (۱۴). موضوعاتی چون سرقت ادبی، عدم توجه به دانشجویان و مادی‌شدن بیش از اندازه آموزش عالی، باعث شده است تا قوانین تدوین‌شده، نتواند پاسخگوی مشکلات باشد. در این حالت، رعایت اخلاقیات در دانشگاه، راه‌گشای عملی خواهد بود تا این مسائل کم‌رنگ‌تر شوند. رعایت اخلاق آموزشی تضمین‌کننده سلامت فرایند یاددهی - یادگیری است. در حقیقت، ضوابط و ارزش‌های اخلاقی مرتبط با آموزش و یادگیری به این امر کمک می‌کند که حقوق دانشجویان در برخورداری از آموزش‌های مناسب و شأن یادگیری و جایگاه علم رعایت شود.

به منظور کشف، کاستن و تقویت نقاط قدرت و ضعف آن‌ها تشکیل گردد.

مسئله مهم در ارتباط بین استاد و دانشجو - معلم، بهبود رفتار اخلاقی دانشجویان و اساتید در کلاس و خارج از کلاس با بهره‌گیری از الزامات درونی است، لذا برای دستیابی به این موضوع باید زمینه‌های بروز رفتار اخلاقی در دانشگاه و جامعه فراهم گردد و آنگاه این رفتارها به عنوان ارزش ترویج گردند تا از این طریق با درونی‌شدن در روح و روان افراد مورد احترام همه قرار گیرد و به عنوان رفتارهای با ارزش رعایت گردد. لازم است از سوی دانشگاه فرهنگیان، موقعیتی فراهم شود که اساتید، علاوه بر به روزرسانی اطلاعات علمی خود، قادر به نقد و بررسی موضوع مهم اخلاق حرفه‌ای بوده و امکان بررسی شاخص‌های آن و نیز توسعه مهارت‌های ارتباطی و اخلاقی را در طول سال تحصیلی داشته باشند. همچنین ارائه یافته‌های پژوهش به دست‌اندرکاران امر آموزش و اساتید دانشگاه، موجب ایجاد نگاه عمیق‌تر آن‌ها به این مسئله خواهد شد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از تمامی دانشجو - معلمان دانشگاه فرهنگیان استان گلستان، که در انجام این پژوهش یاری رساندند، تشکر و قدردانی می‌شود.

مفاهیم اولیه و مفاهیم استخراج شده از داده‌ها

مفاهیم اولیه	مفاهیم نهایی
<ul style="list-style-type: none"> - تخصص کافی اساتید در واحد مربوطه؛ - با برنامه‌بودن استاد در کلاس درس؛ - پاسخگویی به سؤالات دانشجویان؛ - مدیریت صحیح کلاس درس؛ - احترام استاد به قومیت‌ها؛ - عدم تأخیر استاد هنگام ورود به کلاس؛ - متکلم و حده‌نبودن استاد و روش مشارکتی؛ - نگاه استاد به دانشجو به عنوان دانشجو - معلم و همکار. 	<p>مفهوم اول: «رعایت شئون کلاس از جانب استاد»</p>
<ul style="list-style-type: none"> - بیان و کلام مؤدبانه با استاد؛ - رفتار محترمانه دانشجویان با اساتید، حتی در خارج از محیط دانشگاه؛ - سلام کردن به استاد در محیط آموزشی و غیر آموزشی؛ - برخاستن دانشجویان برای استاد، هنگام ورود به کلاس؛ - داشتن ظاهر مناسب دانشجو در کلاس؛ - رعایت شأن استاد خانم در دانشگاه فرهنگیان. 	<p>مفهوم دوم: «رعایت شأن استاد در کلاس درس»</p>
<ul style="list-style-type: none"> - به روز بودن اساتید در مسائل علمی؛ - اخلاق‌مداری به جای احساس‌مداری شامل محبت و همدلی با دانشجویان؛ - مناسب بودن سرفصل‌ها برای واحدهای درسی در دانشگاه فرهنگیان؛ - کاربردی بودن واحدهای درسی در دانشگاه؛ - استفاده اساتید از روش توأم کنفرانس و ارائه توسط دانشجو؛ - به کارگیری وظایف عملکردی در دوره‌های کارورزی؛ - روش تدریس خوب اساتید (درس‌پژوهی)؛ - رعایت زمان قانونی کلاس درس توسط اساتید؛ - رعایت قوانین کلاس زمان تدریس استاد؛ - توجه به وسایل سرمایشی و گرمایشی و استفاده درست از آن‌ها؛ - به کارگیری اساتید از ابزارهای تکنولوژیکی در کلاس؛ - داشتن طرح و برنامه در هر کلاس توسط اساتید (طرح درس). 	<p>مفهوم سوم: «رعایت هنجارها و استانداردهای آموزشی»</p>
<ul style="list-style-type: none"> - نخوردن انواع خوراکی در کلاس؛ - حضور به موقع دانشجو در کلاس؛ - پایبند بودن به قوانین کلاسی و رعایت آن توسط دانشجو؛ - مطلع کردن آموزش دانشگاه توسط استاد در صورت تشکیل نشدن کلاس؛ - احترام گذاشتن به استاد خانم در کلاس درس. 	<p>مفهوم چهارم: «حفظ شأن کلاس درس توسط دانشجویان»</p>

References

1. Hojati S. The Rite of Education in Islam. Tehran: Islamic Culture Publishing House; 1980. [Persian]
2. Arasteh H, Naveh Ebrahim A, Matlabi Fard A. Studying the ethics of teaching faculty members, public universities in Tehran. *Culture Strategy Quarterly* 2010; 2(8): 203-219. [Persian]
3. Pring R. Education as a moral practice. *Journal Moral Education* 2001; 30(2): 101-112.
4. Council for Industry and Higher Education. Ethics Matters: Managing Ethical Issues in Higher Education: A Practical Guide, Institute of Business Ethics. London; 2005. Available at: <https://www.ibe.org.uk/codes-of-ethics-for-universities/71/53>
5. Hogan S. Being Ethical: How Process Drama Assists Pre-service Drama Teachers to Reflect on Professional Ethics. Master Thesis of Arts. Brisbane: Queensland University of Technology Creative Industries Faculty Performance Studies; 2008. Retried on April 12, 2018 Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/10892975.pdf>
6. Shalbah A. Look at the problems and strategies of promoting ethics in educational organizations. *Journal of Ethics in Science and Technology* 2009; 4(2): 93-103. [Persian]
7. Shokri F. Investigation Ethics in Higher Education Research, Fifth National Conference on Sustainable Development in Education and Psychology, Social and Cultural Studies. Tehran: Shahid Rajaei University; 2016. [Persian]
8. Eslamiyat R, Afzali Group M, Askari Jamsi A, Rostamizadeh M. Examining Professional Ethics and its Institutionalization at Higher Education Centers. Kerman: Fourth Global Conference on Iran and World New Researches on Management Economics Accounting and Humanities; 2017. Available at: https://www.civilica.com/Paper-meahbtm04-meahbtm04_034.html. [Persian]
9. Aryanpour M, Mehrabi NA. Obligations & Strategies of Professional Ethic in Higher Education System. *International Journal of Ethics and Society* 2017; 11(4): 17-23. [Persian]
10. Mohammadi Mehr GR. Content Analysis Methodology (Practical Guide for Research). Tehran: Treasure Human Sciences; 2008. [Persian]
11. The Holy Quran. Surah Zumar: 9.
12. Hosseini Nejhah SM, Sanagoo A, Kalantari S, Joybari L, Saeidi S. Educational Ethics in Academic Environment: Medical Students' Perspectives. *Educational Ethics in Academic Environment: Medical Students' Perspectives. J Med Educ Dev* 2016; 9(22): 34-43. [Persian]
13. Motlebifard A, Arasteh H. Search engines for the World Wide Web: Analytical and theoretical analysis of ethical principles and components teaching in higher education emphasizing Moore et al. Sanandaj: Paper presented at: The First International Management Conference, Future Attitudes, Entrepreneurship and Industry in Higher Education. May 28-29, 2011. [Persian]
14. Ziaei M, Miri MR, Hajiabadi MR, Azarkar GH, Eshbak P. Academic staff and students' impressions on academic evaluation of students in Birjand University of Medical Sciences and Health Services. *Journal of Birjand University of Medical Sciences* 2007;13(4): 61-67. [Persian]